

PO NEDOLŽNEM.

Črtica iz šolskih let. — Napisal Vuk o v o j.

I.

Odrasli so bili večinoma v senožetih in so sušili dišeče seno. Mladi razposajenci pa so bili ostali doma v nadlego babicam in dedom, ki so se pečali z domačim delom. Dostikrat je bilo čuti ostre besede starih majk, ki so se zaman kregale nad poredno deco. Dedje pa so bili navadno bolj hudi. Vzeli so trto, če so delali stremenice za lestve, in so deco pošteno ošvigali. Ravno dobro to ni delo nikomur, če jih je dobil. No, pa je že prestal, saj se je s tem tolažil, da jih bo drugič še tudi dobil, če bo nagajal.

Vaški razposajenci so se semintja zbrali v gruče in so letali na breg, ki se je širil ob robu gozda nad vasjo. Tam so imeli posvetovanja, katero igro bi igrali, da bi jim bilo prijetnejše. Imen vseh nagajivcev vam ne vem povedati, ker so bili zbrani z vseh vetrov cele vasi. Pa to bi bilo tudi predolgočasno. Če vam povem, da je bil najbolj navit in prebrisan Klančnikov Matevž, skoro zadostuje. Matevž je bil močan, da se ni bal treh drugih. Drugače pa poreden in tudi učil se je slabo. Tretje leto je že hodil v prvi razred, pa še ni znal toliko kot pridni prvoletniki. Nič torej ni bilo čudnega, če so mu tovariši nagajali izza vogalov, kadar so se čutili varne: „He, Matevž, kdaj boš imel ‚listek‘ k vojakom? — Kadar boš prvi oddelek izdelal, kajne?!“ In to je Klančnikovega Matevža vselej najbolj speklo. Marsikoga je zaradi tega že potipal za ušesa.

Pa danes je v tej družbi pozabil na vse druge muhe in je svetoval prisotnim, naj se igrajo skrivalnice. Vsi so bili zadovoljni s tem. „Jaz in Oglarjev Tine,“ povzame besedo Matevž, „bova iskača, vi drugi pa boste vsi skrivači.“ In tedaj se je pričela igra. Daleč gori v Lubarjev grič so tekli nekateri, pa tam splezali na smreke in bukve. Drugi pa so stopili za grmovje in se skrili kot zajci, kadar preže nanje lovci. Mnogo je bilo vpitja in veselja pri igri. Vsak je deset-

krat povedal koncem igre, kje se je skrival, kako tiho je sopel — da ga ni nihče zalotil.

Pri igri je deci hitro potekal čas. Bili so vsi židane volje in poskočni. Zdravje je rdelo njihove obraze in veselje je rajalo v njihovih srcih. Kdo bi pač zameril mladim možakarčkom, ako so bili semintja malce razposajeni?!

„O joj, ptičje gnezdo,“ zavpije naenkrat Oglarjev Tine. Tedaj hitro priskoči Klančnikov Matevž, ki je bil najboljši prijatelj Tinetov, ter ga vpraša: „Kje?“ — Dolgo brskata in stikata po gnezdu Tine in Matevž — in se tiho šepetaje pogovarjata med seboj. Polžev Janez stoji pod drevesom in povprašuje, kakšne ptičke sta našla v gnezdu.

„Ose,“ zarentači hudoželjno Matevž in pogleda skoro srdito Janeza. Njegov pogled je izražal veliko nevoljo. Zdelo se je, kot da mu ni prav, da ga opazuje Polžev Janez.

Niže doli na bregu so se še skrivali ostali dečki in igrali. Čudili so se, kam so se vendar skrili Matevž in Tine in Janez, da jih ne morejo najti nikjer. Ko pa so bili vsi drugi, razen teh treh, skupaj, se oglasi eden med šumom: „Polževega Janeza sem videl. Tamle gori stoji pod drevesom in gleda v zrak.“

„Pečena piščeta mu lete v usta,“ se pošali nekdo.

Pa se zakade v silnem diru vsi po bregu navkreber v grič. Tamkaj najdejo vse tri. Janez stoji pod drevesom, Matevž in Tine pa ravno plezata raz drevo. Vsi trije so bili tiho o ptičjem gnezdu. Janez ni vedel, pri čem je, ker ni čul drugega kot tajinstveno šepetanje Matevževo in Tinetovo. Pa je bil premožki, da bi bil to povedal drugim tovarišem. Ni se mu zdelo umestno niti potrebno.

„Sedaj pa pojdimo domov,“ se oglasi naenkrat Matevž.

„Res je taka,“ pritrjuje Tine.

Pa se polagoma razidejo vsak na svoj dom; dan se je res že nagibal. Pa vendar se je vsem čudno zdelo, kako da jim je danes Matevž svetoval, naj gredo domov. Saj je bil on vendar vsekdar tisti, ki jih je zadrževal na bregu, ali kjer so že bili. In če je bil

kje Matevž poleg, gotovo otroci niso prišli domov pred Marijinim zvonjenjem. Pri ljudeh je prišel Klančnikov Matevž zaradi tega že v pregovor. Rekli so: „Kjer je Klančnikov Matevž, tam je greh.“ To pa zato, ker je Matevž povedal svojim tovarišem zmerom rajši kaj slabega kot kaj dobrega.

Zahodno nebo je bilo pozlačeno. V zahajajočem solncu so žarele gore. Po nebu se je razlivalo zlato. In slednjič je zatonilo solnce za gorami, in svetili so se le še skrajni gorski vrhovi.

Tedaj je nekaj vršalo gori na bregu nad vasjo. Po vasi je bilo vse tiho. Mrak je legal na zemljo. Na bregu sta bila Matevž in Tine. Matevž je bil na drevesu, Tine pa je stal spodaj in se oziral boječe okrog sebe. Ker je bil mrak, ni mogel opaziti Polževega Janeza, ki je stal na pragu domače hiše in poslušal vršanje z brega. Polževa hiša stoji namreč pod bregom, zraven imajo nekaj njiv in tudi breg in gozd, ki se širita nad hišo, sta njihova.

Tiho je poslušal Janez.

„Tine, pazi, kam bo padel tale. Starka je,“ je pravil Matevž Tinetu z drevesa.

„Le urno vrzi,“ odgovori Tine.

In Janez je natančno slišal, ko je vrgel Matevž z drevesa ptico — starko. Tudi je slišal, kako je lučal vanjo kamenje Oglarjev Tine. Zgrozilo se je Janezu, in da se ni čutil preslabotnega, šel bi bil in bi bil potipal oba za kosmata in umazana ušesa. Še dvakrat je čul Janez, ko je nekaj padlo z drevesa, in se je oglašalo kamenje. Potlej je pa videl dva dečka, ki sta letela z brega in jo merila v vas. Janez je stopil v hišo. Nobene besede ni zinil. Kar je videl, ni povedal ne staršem ne sestram in ne bratom. Obdržal je zase in si mislil: „Bog ju bo kaznoval, če se ne bosta popoljšala!“

Drugi dan je šel Polžev Janez na breg. Pod drevesom je našel dva ptiča vrabca, starca in starko. Trije jajčki so bili razliti poleg njiju, in kamenje je ležalo naokrog. V vasi so mu pa pravili tovariši, kako jih je Oglarjev Tine sinoči dobil s palico od očeta, ker se je vrnil domov šele pozno po Marijinem zvonjenju.

Juhe, že sadje zori!

„Še enkrat mi izpregovori s tistim umazanim in navitim Matevžem,“ so mu zapretili oče. In Tine jim je obljubil, da ne bo nič več imel opraviti z njim. To pa samo zato, ker se je bal palice, da bi še huje ne pela žalostne pesmi. Saj tega, kar je obljubil, Tine — žalibog — ni držal. Kdor je imel bistro oko, je lahko opazil drugi dan, ko sta se Tine in Matevž pomenkovala za Klančnikovim plotom.

„No, kako je bilo, Tine,“ ga je nagovoril Matevž.

„E, tepen sem bil, veš.“

„Tepen?! Ha, ha, ha! Ker si neumen, pa te tepejo.“

„Ali ti nisi bil nič?“

„Kaj še!“

„Pa so te vendar kaj kregali!“

„I, oče so me vprašali, kje sem bil, pa sem jim rekel, da sem bil v hlevu pri hlapcu. In verjeli so mi, in hlapca niti vprašali niso, če je bilo res.“

„Ti se pa znaš izviti, da jih ne dobiš Ti si ptiček, ti!“

„Ti bi se bil pa tudi lahko izrezal, pa bi jih ne bil čutil,“ se je norčeval Matevž iz Tineta.

Tedaj so pogledali izza Ogjarjevega vogala Tinetov oče, mu pomigali s prstom in šli za njim v hišo. Potlej se je čul močan jok. Bržkone je zopet leskovka opravljala prepotrebno delo za ozdravljenje neubogljivcev.

II.

Za šolskim poslopjem sta se sešla pred poukom Tine in Matevž.

„Tine,“ pravi Matevž. „Jaz sem si nekaj izmislil. Vsem fantom povejva, kar je nas večjih, da je Polžev Janez pobil vrabce in uničil gnezdo na bregu. Slišal sem, ko so se včeraj pogovarjali ljudje, da so učenik na izprehodu našli na bregu tisto — no — saj veš.“

„Prav, prav, Matevž, kar povejva! Jaz bom vsem povedal.“

„To pa zato, veš, Tine, da ne bodo sumili naju. Največja sva, in ponavadi pripišejo vsako nerodnost nama.“

„To res, Matevž.“

„Besedo drži!“

Kakor veter se je res razneslo kmalu potem po šoli, da je Polžev Janez pobil vrabce na bregu in jim uničil gnezdo. Z vseh strani so prihajali šolarji k Janezu in ga izpraševali ter brili norce. A Janez je sedel mirno na svojem mestu. Gledal je po šoli in videl, kako se vse križem pogovarja o njem. Že je hotel izpregovoriti, da je nedolžen, pa glas mu je zastal v grlu. Pridušeno je dihal tam v tretji klopi. Tovariš na desnici, Kosmačev France, ga je nekaj vprašal. Tedaj so stopile Janezu solze v oči, in ihte je odgovarjal Francetu.

„Ne — nisem — pobil. Laže, kdor to pravi.“ In potok solza se je ulil po Janezovih licih.

Pred tablo pa sta skakala Matevž in Tine. Lahko je bilo čuti Matevža, ki je kričal med glasnim hruščem: „Glejte ga, glejte! Sedaj že joka, ker se boji učenikove palice. E, tvoje solze so mačje.“

„Sedaj nima korajže, poprej jo je pa imel, ko je pobijal vrabce,“ je doštavljal Tine. Po razredu pa sta čula pritrjevanje; samo nekaj jih je bilo, ki jim je šel Janezov jok do srca. Ti so molče poslušali Matevža in Tineta. Menda so ju bolje poznali kot drugi.

Gospod učitelj so stopili v sobo. V trenutku je nastala tišina. Stoje so pozdravljali gospoda učitelja. Ko pa so odmolili molitev pred poukom, že se je stegoval v zadnji klopi Klančnikov Matevž in molil svojo dolgo roko.

„Gospod učitelj, gospod učitelj,“ je klical.

„No, kaj pa spet, Klančnik,“ so izpregovorili gospod učitelj pred tablo.

„Polžev Janez je pa vrabce pobil in gnezdo razkopal. Tam gori na Bregu.“

„Kaaj? Tako delaš z živalcami, ti Janez? A tako! — Vstani! Zakaj si to storil, povej!“ Kot bi bil prilepljen na klop, tako težko je vstal Janez. Zadrževal je solze.

„Gospod učitelj, nikoli nisem tega storil. Povem po resnici. Predvčerajšnjem je bilo. Zvečer sem stal na pragu naše hiše in sem dobro razložil, ko sta Klančnikov Matevž in Oglarjev Tine metala vrabce iz gnezda in jih pobijala s kamenjem. Nikomur nisem tega povedal. Mislil sem si: „Bog ju bo kaznoval.“

Gospod učitelj so na prvi hip verjeli Janezovim besedam; saj je bil eden najpridnejših učencev v razredu in ni bil vajej legati.

„O, kako zna legati in zavijati,“ se oglasi razburjeno Matevž. „Sedaj bi pa rad name zvalil, zato, ker sem povedal.“

Za hip se je pojavil v razredu smeh, ki se je pa koj polegel.

Strogo so preiskovali gospod učitelj, kdo je kriv. Toda Klančnikov Matevž je bil zmerom drznejši. Čimdalje bolj je zatrjeval, da je Janez krivec. Učenik so zdaj skoro res verjeli. Bilo je konec preiskave. Gospod učitelj so odločili, da ostane Janez trikrat popoldne po eno uro zaprt. „Če boš pa še kdaj storil kaj takega,“ so pristavili, „in vrhutega še nesramno legal, boš dobil pa še več. Še daleč boš prišel, če boš takšen. To naj te izuči in poboljša!“

Tisti dan sta bila dobre volje Matevž in Tine. Janez pa je hodil zamišljen okoli domače hiše. Ko ga je prišel klicat njegov prijatelj, Kosmačev France, naj bi se šel z njim igrati, Janez ni hotel iti. Zaskelilo je Franceta globoko v srcu in zasmilil se mu je Janez. Sedaj šele je namreč spoznal, da je Janez ponedolžnem dobil kazen v šoli.

Takoj drugi dan je izdal Kosmačev France gospodu učitelju sumnjo, da je bil Janez ponedolžnem kaznovan, in da bi bila pravzaprav zaslužila kazen Matevž in Tine.

„To je pa res kolobocija, zamotana,“ so rekli gospod učitelj. „Če je bil Janez ponedolžnem kaznovan, bo že še prišla pravica na dan samaposebi. Nasprotno pa, če je zaslužil, naj pripiše samsebi in naj bo lepo tiho.“

Kdo je bil teh besedi učiteljevih bolj vesel kot stara grešnika — Matevž in Tine! Spet sta dobila povod, da sta iznova nagajala Janezu in Kosmačevemu Francetu, ki se je zanj potezal. (Konec prih.)

